

Vzpomínka

Za Zdeňkem Mouchou

PhDr. Zdeněk Moucha, CSc. (1950–2025)

Zdeněk Moucha se narodil v roce 1950 v Praze. Studoval na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, obor speciální pedagogika – etopedie (1968–1973) v době, kdy se etopedie etablovala jako poslední oblast speciální pedagogiky, a tudíž byl i jedním z prvních absolventů tohoto oboru. První pedagogické zkušenosti sbíral nejprve jako učitel na tehdejší zvláštní škole, pak působil krátce ve funkci vězeňského pedagoga v dnes již neexistující věznici Říčany. Zde se ovšem neztotožnil s excentrickými převýchovnými vězeňskými metodami, a proto věznici záhy opustil. V roce 1977 nastoupil jako odborný asistent na Pedagogické fakultě UK, katedře speciální pedagogiky v Praze. V roce 1997 se po úspěšném výběrovém řízení stal ředitelem Základní školy v Černošicích-Mokropsech, kde pracoval až do odchodu do důchodu. Ani pak ale nezhálel a věnoval své bohaté teoretické i praktické vědomosti a dovednosti studentům na Univerzitě Jana Amose Komenského v Praze. Odchoval tak stovky studentů speciální pedagogiky.

Během své pedagogické praxe se Zdeněk Moucha orientoval především na historické a metodologické aspekty etopedie, na oblast penitenciární výchovy a na problematiku sociální pedagogiky. Velmi úzce spolupracoval s Diagnostickým ústavem pro obtížně vychovatelnou mládež v Praze v Lublaňské ulici. Zde také získal podklady pro svou kandidátskou práci Činitelé mravní výchovy v procesu převýchovy (1988). Pravidelně publikoval v Otázkách defektologie, ve Speciální pedagogice a v jiném odborném tisku. Spolupracoval na tvorbě etopedické terminologie, jako spoluautor se podílel na zpracování skript, z nichž nejvýznamnější jsou publikace Nápravná výchova (spolu s Lubošem Chaloupkou), Etopedie za spoluautorství Miroslava Vocilky a Luboše Chaloupky a zejména Koncepce studijního oboru a vzdělávacího programu sociální pedagogika, zpracované v kvartetu Zdeněk Moucha, Petr Klíma, Radomír Havlík a Richard Růžička. Významným krokem v posunu sociální pedagogiky byla její širší koncepce s odůvodněním, že se jedná o studium a aplikaci poznatků a vzájemných vztahů jedince a okolí představovaných poruchou sociální přizpůsobivosti. Zároveň se jednalo o studium a aplikaci poznatků o vztazích jedince a okolí představovaných konfliktem relativní stability hodnotového systému jedinců na straně jedné a relativně rychlé změny hodnotových systémů společnosti na straně druhé.

Zdeněk Moucha se oženil hned po promoci a se svou ženou Boženou vychovali dvě děti. Cenné podklady pro zpracování nekrologu Za Zdeňkem Mouchou poskytli dcera PhDr. Klára Eliášková, Ph.D., ředitelka Gymnázia pro zrakově postižené a SOŠ pro zrakově postižené v Praze, dále docentka Eva Šotolová, PaedDr. Jarmila Klugerová, Ph.D., vedoucí katedry pedagogiky VŠ Ambis, a PhDr. Josef Novotný, CSc. Česká pedagogika v dubnu 2025 ztratila ve Zdeňku Mouchovi vynikajícího odborníka na speciální a sociální pedagogiku a skvělého člověka se smyslem pro laskavý humor.

Doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze